

1211

157

7-86

1893

Apr 55 Saty Telegraph

001

2001

010

S-94

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՉ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԲԱՆԸ

Գ Բ Ե Ց

ՓՐՈՑ. ՀԷՆՐԻ ՏՐԸՄԱՐԸՆՏ

Թարգմանեալ Անգղիերէնէ

190

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک ۱۸ جادی الآخر ۳۱۰
و ۲۶ کانون اول ۳۰۸ تاریخی و ۱۲۴۲ نومرو
رخصتنامه سیله نشر اولمشدر
مصارف آمریقان مسیوز شرکتی طرفندن تسویه اولنهرق طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Ց. ՊՕՑԱՋԵԱՆ

1893

157
7-86

157 48
7-26
ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՉ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԲԱՆԸ

Գ Ր Ե Յ

ՓՐՈՑ. ՀԷՆՐԻ ՏՐԸՄԱՐԸՆՏ

Թարգմանեալ Անգղիերէնէ

Handwritten signature

معارف عاميه نظارت جليله سنك ۱۸ جاذى الاخر ۳۱۰
و ۲۶ كانون اول ۳۰۸ تاريخى و ۱۲۴۲ نومروى
رخصتنامه سيله نشر اولمشدر

مصارفى آمرىقان مسيوئر شركتى طرفندن تسويه اولنه رق طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

1893

Թէ որ մարդոց ու հրեշտակներուն լեզուները
խօսիմ՝ եւ սէր չունենամ, ես ձայն տուող պղինձի
պէս եղայ, կամ հնչեցող ծնծղաներու պէս: Եւ թէ
որ մարդարէութիւն ունենամ, ու հասկընամ ամէն
խորհուրդները ու ամէն գիտութիւնը, եւ թէ որ
ունենամ ամէն հաւատքը մինչեւ լեռները տեղա-
փոխելու, ու սէր չունենամ՝ ոչինչ եմ: Եւ թէ
որ իմ բոլոր ստացուածքս աղքատներուն կերցը-
նեմ, ու իմ մարմինս աչրուելու տամ, եւ սէր
չունենամ՝ օգուտ մը չեմ ունենար:

Սէրը երկայնամիտ է, քաղցր է.

Սէրը չնախանձիր,

Սէրը չգոռոզանար, չհպարտանար,

Անպայել վարմունք չունենար,

Իրենը չփնտռեր,

Բարկութեան չգրգռուիր,

Չարութիւն չխորհիր,

Անիրաւութեան վրայ չխնդար, հապա

ճշմարտութեան խնդակից կ'ըլլայ,

Ամէն բանի կը զիջանի, ամէն բանի կը

հաւատայ, ամէն բանի կը յուսայ,

ամէն բանի կը համբերէ:

Սէրը բնաւ չկնար. բայց թէ որ մարդարէութիւններ ըլլան՝ պիտի խափանին, թէ որ լեզու-
ներ՝ պիտի դադարին, թէ որ գիտութիւն՝ պիտի
խափանի: Ինչու որ շատէն քիչը գիտենք՝ ու շա-
տէն քիչը կը մարդարէանանք. բայց երբոր կա-
տարեալը գայ, անատենը շատէն քիչը պիտի խա-
փանի: Երբոր աղայ էի՝ աղայի պէս կը խօսէի,

1025

39

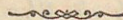
11269-աւ

տղայի պէս կը խորհէի, տղայի պէս համարում ունէի. բայց երբոր այդ եղայ, տղայութեան բաները մէկզի ձգեցի: Քանզի հիմա մենք որպէս թէ հայելիի մէջ կը տեսնենք անյայտ կերպով, բայց անատենը երես առ երես. հիմա շատէն քիչ մը տեղեակ եմ, բայց անատենը անանկ պիտի ճանչնամ ինչպէս որ ճանչցուեցայ: Ուստի հիմա կը մնայ Հաւատք, Յոյս, Սէր՝ առ երեքը, ու ասոնց մեծագոյնը Սէրն է: Ա. Կոր. ԺԳ.:

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԵՋ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԲԱՆԸ

Ամէն ոք խրովի հարցուցած է սա հարցումը որ կարեւորագոյն համարում է յանցելուն և կը համարուի տակաւին. ի՞նչ է քերտոյն քաւն: Ահա ունիմ կեանք մը, զոր կրնամ վարել մի անգամ միայն. ի՞նչ է փափաքելի ազնուագոյն բանը, ցանկալի գերագոյն բարին:

Առ հասարակ կրտուի թէ կրօնական աշխարհի մէջ մեծագոյն բանն է Հաւատք: Դաւերէ հետէ այդ եղած է ժողովրդոց կրօնին գլխաւոր յատկանիշը. և մենք վարժուած ենք նկատել զայն իբրեւ աշխարհի մեծագոյն բանը: Սակայն սխալ է այդպէս նկատել: Առ Կորնթացիս Ա. Թղթոյն ԺԳ. գլուխը, զոր կը դնենք տետրակիս սկիզբը, բուն ակն է Քրիստոնէութեան: Անդ կը խօսի Պօղոս Քրիստոնէական այլ և այլ շնորհաց և պարգեւներու վրայ, կը բազդատէ զայնս լրջօրէն և կը յայտարարէ սապէս. «Թէ որ ունենամ ամէն հաւատքը մինչեւ լեռները տեղափոխելու, ու սէր չունենամ ոչինչ եմ»: Եւ դարձեալ,

«Հիմա կը մնայ հաւատք, յոյս, սէր»։ Եւ առանց վարանման կ'արձակէ սա վճիռը. «Ու առնց մեծագոյնը սէրն է»։

Արդ, նախապաշարում չէ այս։ Գիտենք թէ մարդ սովորաբար կը խրատէ զայլս ընել ինչ որ ինք կ'ընէ յաջողապէս կամ կը սիրէ առաւելապէս. սակայն Սէր չէր ինչ որ Պօղոս ունէր կամ կը ցուցնէր առաւելապէս։ Նորա թղթոց ուշադիր ընթերցողը կարող է տեսնել նկարագրի անոյշ աղնուութիւն մը որ անդուլ կը զարգանար և ի կատարելութիւն կը հասնէր մինչ կը ծերանար Պօղոս։ Սակայն ձեռքը որով գրեց, «Ասնց մեծագոյնը սէրն է», արեամբ արատաւորեալ կ'երեւի մեզ առաջին անգամ։

Բաց աստի, առ Կորնթացիս գրուած այս թուղթը չէ միակ թուղթը որ կը ցուցնէ թէ սէր է հեռագոյն բարին։ Բոլոր առաքեալք զնոյն կը վարդապետեն։ Պետրոս կ'ըսէ, «Ամէն բանէն առաջ իրարու հետ սրտանց սէր ունեցէք»։ Ահն բանն առաջ։ Իսկ Յովհաննէս աւելի յառաջ կ'երթայ, և կ'ըսէ, «Աստուած սէր է»։ Կը յիշէք դուք այն խորհմաստ խօսքը, զոր Պօղոս կ'ըսէ այլուրեք, թէ «Օրէնքին լրումը սէր է»։ Երբեք խորհած էք թէ ինչ ուղեց ըսել այդ խօսքով։ Այն ժամանակ մարդիկ կ'աշխատէին յերկինս երթալ պահելով Տաճարանեայն և ուրիշ հարիւրաւոր պատուիրաններ զորս հետեւցուցած էին Տաճարանեայէն։ Քրիստոս ըսաւ, Ես պիտի ցուցնեմ ձեզ աւելի պարզ ճանապարհ մը։ Բան մը կայ, եթէ զայն ընէք, այնուհետեւ, առանց երբեք խորհելու, պիտի ընէք ոչ ոքի հարիւրաւոր բաներ, առանց զգալու պիտի կատարէք թէ ինչպէս կարելի է այս։ Առնունք, օրինակի համար, Տաճարանեայն մին. «Ինծմէ զատ ուրիշ աստուածներ չունենաս»։ Եթէ որ կը սիրէ զԱստուած, պէտք կ'ունենա՞ր յիշեցունել զայս նա։ Սէրը լրումն է այդ օրինաց։ «Տէրջը քու Աստուծոյդ անունը պաշտպ տեղը բերանդ չառնես»։ Եթէ որ կը սիրէ զնա, պիտի համարձակի՞ երբեք ի բերան առնուլ անոր անունն ի զուր։ «Հանգըստութեան օրը միարդ բեր՝ անիկա սուրբ պահելու համար»։ Եթէ որ կը սիրէ զԱստուած, ուրախութիւն պիտի չզգայ իւր սիրոյ առարկային նուիրելով եօթն օրերէն մին առաւելապէս և բացարձակապէս։ Սէրը պիտի ընու Աստուծոյ վերաբերեալ բոլոր այս օրէնքները։ Նմանապէս, եթէ որ կը սիրէ զմարդ, այն պիտոյն երբեք հարկ չենք տեսնել ըսել, «Պատուէ քու հայրդ ու մայրդ»։ Անշուշտ պիտի պատուէ զանոնք։ Դարձեալ, անտեղի է պատուիրել այնպիսոյն, «Սպանութիւն մի ըներ»։ Պիտի նախատէք զնա, եթէ յիշեցունէք սա պատուէրը, «Գողութիւն մի ըներ»։

Նախնեայէն։ Քրիստոս ըսաւ, Ես պիտի ցուցնեմ ձեզ աւելի պարզ ճանապարհ մը։ Բան մը կայ, եթէ զայն ընէք, այնուհետեւ, առանց երբեք խորհելու, պիտի ընէք ոչ ոքի հարիւրաւոր բաները։ Այն բանն է Սէր։ Եթէ սիրէք, առանց զգալու պիտի կատարէք բոլոր օրէնքը։ Եւ դիւրաւ կրնաք հասկնալ թէ ինչպէս կարելի է այս։ Առնունք, օրինակի համար, Տաճարանեայն մին. «Ինծմէ զատ ուրիշ աստուածներ չունենաս»։ Եթէ որ կը սիրէ զԱստուած, պէտք կ'ունենա՞ր յիշեցունել զայս նա։ Սէրը լրումն է այդ օրինաց։ «Տէրջը քու Աստուծոյդ անունը պաշտպ տեղը բերանդ չառնես»։ Եթէ որ կը սիրէ զնա, պիտի համարձակի՞ երբեք ի բերան առնուլ անոր անունն ի զուր։ «Հանգըստութեան օրը միարդ բեր՝ անիկա սուրբ պահելու համար»։ Եթէ որ կը սիրէ զԱստուած, ուրախութիւն պիտի չզգայ իւր սիրոյ առարկային նուիրելով եօթն օրերէն մին առաւելապէս և բացարձակապէս։ Սէրը պիտի ընու Աստուծոյ վերաբերեալ բոլոր այս օրէնքները։ Նմանապէս, եթէ որ կը սիրէ զմարդ, այն պիտոյն երբեք հարկ չենք տեսնել ըսել, «Պատուէ քու հայրդ ու մայրդ»։ Անշուշտ պիտի պատուէ զանոնք։ Դարձեալ, անտեղի է պատուիրել այնպիսոյն, «Սպանութիւն մի ըներ»։ Պիտի նախատէք զնա, եթէ յիշեցունէք սա պատուէրը, «Գողութիւն մի ըներ»։

Ի՞նչպէս կարող է նա դողնալ այն անձերէն զորս կը սիրէ : Աւերորդ է ըսել նմա, «Քու դրացիիդ դէմ տուտ վկայութիւն մի ընելու :» Եթէ կը սիրէ զնա, երբեք պիտի չընէ այդ պիտի բան : Դարձեալ, երբեք պիտի չխորհիք յորդորել զնա չցանկալ իւր դրացւոյն ունեցածին : Նա պիտի բաղձայ որ զայնս վայելէ իւր դրացին մանաւանդ քան ինքն : Այս եղանակաւ «Օրէնքին լրումը սէր է :» Սէր է այն կանոնը որով կը կատարուին բոլոր կանոնք, Սէր է նոր պատուիրանը որով կը պահուին բոլոր հին պատուիրանք, Սէր է Քրիստոսի միակ գաղտնիքն Քրիստոնէական կենաց :

Պօղոս գիտէր զայս, և այս պատուական դավեստին մէջ կուտայ մեզ քերական քարայն գեղեցկագոյն և ճշմարտագոյն նկարագրութիւնք : Կրնանք բաժնել զայն երեք մասանց : Կարճ գլխոյն առաջին մասին մէջ Սէրը կը բաղդատուի ուրիշ պարգեւներու հետ, երկրորդ մասին մէջ Սէրը կը վերլուծուի, երրորդին մէջ կը ցուցուի թէ Սէրն է գերագոյն պարգեւը :

ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

Պօղոս կը բաղդատէ Սէրը նախ ուրիշ բաներու հետ որոց մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէին յայնժամու մարդիկ : Հոս մի առ մի պիտի չխնդուն այն բաները : Արդէն յայտնի է անոնց ստորնութիւնը :

Կը բաղդատէ զայն պերճախօսութեան հետ : Պատուական պարգեւ է պերճախօսութիւնը . մեծ ազդեցութիւն ունի մարդոց հոգւոյ և կամաց վրայ և կուտայ ընտրել վսեմ նպատակներ և կատարել սուրբ գործեր : Պօղոս կ'ըսէ, «Թէ որ մարդոց ու հրեշտակներուն լեզուները խօսիմ» և սէր չունենամ, ես ձայն տուող պղնձի պէս եղայ, կամ հնչեցող ծնդդաներու պէս :» Ամենքս կը հասկնանք թէ ինչո՞ւ այսպէս է : Ամենքս զգացած ենք թէ ո՛րչափ անազգեցիկ են առանց զգացման ըսուած բանք և ո՛րչափ դատարկ և անզօր է պերճախօսութիւնն առանց սիրոյ :

Կը բաղդատէ մարդարէութեան հետ, կը բաղդատէ խորհուրդներու հետ, կը բաղդատէ հաւատոյ հետ, կը բաղդատէ բարեսիրութեան հետ : Ինչո՞ւ Սէրը մեծ է քան հաւատը : Վասն զի նպատակը մեծ է քան միջոցը : Ինչո՞ւ մեծ է քան բարեսիրութիւնը : Վասն զի ամբողջը մեծ է քան մասը : Սէրը մեծ է քան հաւատը, վասն զի նպատակը մեծ է քան միջոցը : Ի՞նչ է հաւատոյ օգուտը : Հաւատոյ օգուտն է Աստուծոյ հետ կապակցել հոգին : Եւ ի՞նչ է զմարդ Աստուծոյ հետ կապակցելուն նպատակը : Սա է որ նա Աստուծոյ նմանի : Սակայն Աստուած Սէր է : Հետեւապէս հաւատքն է միջոց որով պիտի հասնինք Սիրոյ, որ է վախճանը կամ նպատակը : Ուրեմն յայտնի է թէ Սէրը մեծա-

դոյն է քան հաւատքը: Դարձեալ, մեծագոյն է քան ողորմութիւնը կամ բարեսիրութիւնը, վասն զի ամբողջը մեծագոյն է քան մասը: Ողորմութիւնը Սիրոյ մի փոքրիկ մասն է միայն, Սիրոյ անթիւ գործերէն մին է միայն, և շատ անգամ ողորմութիւն տրուած է և կը տրուի առանց Սիրոյ իսկ: Դիւրին բան է դրամ նետել փողոցի մուրացկանին. շատ անգամ յոյժ աւելի դիւրին է այս քան բնաւ չտալ: Սա կայն նոյնչափ յաճախ Սէր կրնայ յայտնուիլ չտալով մանաւանդ քան տալով: Մուրացկանին տրուած ողորմութեամբ կ'ազատինք այն համակրական զգացումներէն որք ի մեզ կը դարձնուն ի տես մուրացկին թշուառ կացութեան: Այս ազատումն է շատ աժան, շատ դիւրագնի մեզ համար, և յաճախ շատ սուղ՝ մուրացկին համար: Եթէ իրականապէս սիրէինք զնա, կ'ամ աւելի շատ պիտի տալինք, կ'ամ բնաւ պիտի չտայինք:

Ապա Պօղոս կը բազդատէ զոհողութեան եւ մարտիրոսութեան հետ: Կը խնդրեմ որ ձենէ այնպիսիք որ նպատակ ունին Աւետարանի պաշտօնեայ ըլլալ ապագային մէջ՝ յիշեն թէ եթէ այրուելու տան իրենց մարմինը և սէր չունենան, անօգուտ պիտի ըլլան, անօգուտ: Մարդոց կամ իրենց հօտին ոչինչ կրնան տանիլ աւելի մեծ քան այն ազդեցութիւնը կամ գործը զոր Աստուծոյ Սէրն բրած է իրենց նկարագրին կամ բնաւորութեան վրայ:

Այդ պիտի ազդէ ամէն մարդու անվրէպ, ինքնին պիտի խօսի ամէն մարդու ամենայն ազդուութեամբ: Բուն մարդն է Աւետարանիչը, և ոչ մարդուն խօսքերը: Աւետարանիչն բնաւորութիւնն է իւր քարոզը: Սիրիկէի խորը, մեծ լիճերուն մէջտեղ, տեսնուած են սեւաւ մորթ արք և կանայք որք կը յիշէին այն միակ սպիտակամորթը զոր երբեք տեսած էին յառաջագոյն — Տէյլիտ Լիվինկսթըն: Այն խաւար երկրին մէջ, մինչ կը հանդիպէր անոր հետքերուն, կը տեսնէր թէ մարդոց երեսներուն վրայ ուրախութիւն կը փայլէ, երբ կը խօսին այն բարեսիրտ անձին վրայ որ տարին ներ յառաջ անցաւ իրենց երկրէն: Չէին հասկնար անոր լեզուն, բայց կը զգային Սէրը որ կը գեղար անոր սրտին մէջ: Այս պարզ, բայց թովիչ հրապոյրը ցուցէր միշտ ուր և երթաք, և ահա պիտի յաջողի ձեր կենաց գործը: Ոչ ինչ կրնաք ցուցնել քան զայս մեծագոյն, և ոչ ինչ պարտիք ցուցնել քան զայս փոքրագոյն: Կրնաք ունենալ ամէն ուսում և կատարելութիւն, կրնաք ըլլալ պատրաստ ամէն զոհողութեան համար, սակայն եթէ այրուելու տաք ձեր մարմինը և սէր չունենաք, ոչինչ օգուտ է ձեզ և ֆրիստոսի փաստին:

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆ

Յետ այն բազդատութեան, երբեք կարճ համարներու մէջ սքանչելի կերպով կը վերլու-

ձէ Պօղոս այս գերագոյն բանը: Պէտք է քաջ
ուշադիր ըլլալ: Կ'ըսէ մեզ թէ բաղադրեալ
է այն: Լուսոյ նման է: Տեսած էք դուք դի-
տուն մարդիկ որ կ'առնուն լուսոյ ճառագայթ-
մը և կ'անցունեն հասուածակողմ ապակիէ:
Տեսած էք թէ այն ճառագայթն ապա կ'ե-
րեւի հասուածակողմ ապակոյն միւս կողմը,
բայց բաժնուած այն գոյներուն յորոց բա-
ղադրեալ է, այսինքն՝ կարմիր, կապոյտ,
դեղին, և ծիածանի բոլոր միւս գոյներուն:
Նոյնպէս Պօղոս իւր ներշնչեալ իմացականու-
թեան հոյակապ հասուածակողմէն կ'անցունէ
այս բանը, և ահա միւս կողմը կ'երեւի բաժ-
նուած այն տարրերուն յորոց բաղադրեալ է:
Պօղոսի այս քանի մը բառերով կը արուի մեզ
Սիրոյ նկարը կամ վերլուծումը: Կը հաճի՞ք
դիտել խնամով թէ ի՞նչ են իւր տարրերը: Կը
տեսնէք թէ ունին հասարակ անուններ, թէ
առաքինութիւններ են որոց վրայ ամէն օր
կը լսենք, թէ բաներ են զորս ամէն մարդ
կարող է ամէն ուրեք ի գործ դնել իւր կե-
նաց մէջ: Կը տեսնէք թէ ի՞նչպէս գերագոյն
բանը, քերականութիւն, կազմուած է բազում
փոքրիկ բաներէ և հասարակ առաքինու-
թիւններէ:

Սիրանկարն ունի ինն տարրեր. —

Համբերութիւն . . . “Սէրը երկայնամիտ է:”
Քաղցրութիւն . . . “Քաղցր է:”

Մեծանձնութիւն . . . “Սէրը չնախանձիր:”
Խոնարհութիւն . . . “Սէրը չգոռոզանար,
չհպարտանայ:”
Քաղաքավարութիւն “Սննդայել վարմունք
չունենար:”
Անշահախնդրութիւն “Իրենը չլինտուեր:”
Հեղաբարոյութիւն . . . “Բարկութեան չզրգըռ-
ուիր:”

Աննենգութիւն . . . “Չարութիւն չխորհիր:”
Անկեղծութիւն . . . “Անիրաւութեան վրայ
չխնդար, հապա
ճշմարտութեան
խնդակից կ'ըլլայ:”

Ահա համբերութիւն, քաղցրութիւն, մեծ-
անձնութիւն, խոնարհութիւն, քաղաքավա-
րութիւն, անշահախնդրութիւն, հեղաբարո-
յութիւն, աննենգութիւն, անկեղծութիւն կը
կազմեն գերագոյն պարգեւը, կատարեալ
մարդոյ նկարագիրը: Կը տեսնէք թէ այս
բոլոր յատկութիւնք վերաբերութիւն ունին
մարդոյ, կենաց, ծանօթ այս առուր և մօ-
տակայ վաղորդայնի, և ոչ անծանօթ յաւի-
տենականութեան: Շատ բան կը լսենք առ
Աստուած սիրոյ վրայ. Քրիստոս շատ խօսե-
ցաւ առ մարդիկ սիրոյ վրայ: Յոյժ կարեւոր
և պատուական կը համարենք երկնից հետ հաշտ
ըլլալ. Քրիստոս յոյժ կարեւոր համարեցաւ
որ երկրի վրայ հաշտ ըլլանք միմեանց հետ:
Կրօնն օտարոտի կամ եկամուտ բան չէ, այլ՝

աշխարհային կենաց ներշնչութիւն, և յառի-
տենականութեան գաղափար կը մտնանէ ան-
ցաւոր աշխարհի մէջ: Գերագոյն բանն, հա-
մառօտիւ, է՝ մը չէ, այլ՝ ի կատարելութիւն
բերել մեր ամէնօրեայ կենաց բաղմաթիւ
խօսքերը և գործերը:

Հարեւանցի ակնարկ մը միայն կրնանք
նետել Սիրոյ այս տարրներէն իւրաքանչիւրին
վրայ: Սէրը համբերութիւն է: Այս է սիրոյ
բնական կացութիւնը, կրաւորական սիրոյ՝
որ կը սպասէ սկսելու համար. չաճապարեր,
հանդարտ է. պատրաստ է սկսիլ իւր գործը
երբ պահանջուի, բայց նոյն ժամանակ կը կրէ
հեզ և հանդարտաբարոյ հոգւոյ զարդը:
Սէրը երկայնամիտ է. ամէն բանի կը զիջանի,
ամէն բանի կը հաւատայ, ամէն բանի կը
յուսայ: Վասն զի սէրը կը հասկնայ, և ուստի
կը սպասէ:

Քաղցրութիւն: Ներգործական սէր: Դիտած
էք երբեք թէ Քրիստոս իւր կենաց մեծ մասն
անցուց քաղցր գործեր ընելով, ֆօյ՝ զբարիս
գործելով: Զայս ի մտի ունելով քննեցէք
միանգամ Քրիստոսի կենանքը, և պիտի տես-
նէք թէ իւր ժամանակին մեծ մասն անցուց
ժողովրդեան երջանկութեան համար աշխա-
տելով, ժողովրդեան բարիք գործելով: Աշ-
խարհի վրայ միայն մէկ բան կայ մեծագոյն
քան երջանկութիւն, և այդ բանն է սրբու-
թիւն. սակայն մեր կարողութենէն վեր է

սրբել զմարդիկ: Ինչ որ Աստուած դրած է
մեր կարողութեան սահմանին մէջ՝ մեր շուրջ
բնակեալ անձանց երջանկութիւնն է. և զայդ
կրնանք ի ձեռս բերել ի մասնաւորի քաղց-
րութիւն ցուցնելով այն անձանց:

«Մեծագոյն բանը զոր կրնայ մարդ»,
ըսած է ոմն, «ընել իւր երկնաւոր Հօր հա-
մար, քաղցրութիւն ցուցնել կամ բարիք ընել
է անոր միւս զաւակաց:» Ինչո՞ւ աւելի քաղցր
և բարեսէր չենք: Աշխարհ ո՞րքան կը կարօտի
քաղցրութեան և ո՞րքան դիւրին է զբարիս
գործել: Ո՞րքան արագ կը ներգործէ այն, ո՞ր-
քան կը յիշատակուի անվրէպ, ո՞րքան առա-
տուութեամբ կը վարձատրուի իւր իսկ արդեամբք
— վասն զի աշխարհի վրայ չկայ Սիրոյ չափ
պատուաւոր և գերազանցապէս պատուաւոր
պարտապան: «Սէրը բնաւ չիյնար:» Սէրն յա-
ջողութիւն է, Սէրը երջանկութիւն է, Սէրը
կենանք է: «Սէրը, կ'ըսեմ, ոյժ է կենաց:»
Ուր սէր կայ, անդ է Աստուած: «Մն որ սիրոյ
մէջ կը բնակի՝ Աստուծոյ մէջ կը բնակի:» Աստ-
ուած սէր է: Ուստի «Իբեցէ:» Սիրեցէք առանց
խտրութեան, առանց հաշուի, առանց յա-
պաղման: Սիրեցէք աղքատները, գործ՝ որ
դիւրին է, ի մասնաւորի մեծատունները՝ որք
չատ անգամ աւելի պէտք ունին սիրոյ, և
մանաւանդ, որ դժուարագոյնն է, բոլոր ձեր
ընկերները, հաւասարները, որոց նկատմամբ
թերեւս ամէնքս ամենէն աւելի անտարբեր

ենք: Տարբեր բան է քանակ հաճելի բնույթ, և տարբեր բան է հաճոյք որով: Հաճոյք տուէք: Հաճոյք տալու պատեհութիւն մի կորսնցուցնէք երբեք: Վասն զի այդ է ճշմարիտ սիրողի բնական և անսնուն յաղթանակը: «Միայն մի անգամ պիտի անցնիմ այս աշխարհէս: Ուստի ամէն բարի բան զոր կրնամ ընել, կամ ամէն քաղցրութիւն զոր կրնամ ցուցնել, հիմա ընեմ կամ ցուցնեմ: Չյապաղեմ կամ զանց չընեմ զայն, վասն զի ոչ ևս պիտի անցնիմ այս ճանապարհէն:»

Մեծանշանութիւն: «Սէրը չնախանձիր:» Երբ և փորձէք գործել բարի գործ մը, պիտի տեսնէք թէ ուրիշներ եւս կը գործեն այն գործը, և հաւանականապէս կը գործեն լաւագոյն եղանակաւ: Մի նախանձիր: Նախանձն է չարակամութեան զգացում առ այնպիսիս որ մեզ աշխատակից են. ցանկութեան և չարախօսութեան հոգի է այն: Քրիստոնէական գործն անգամ ո՛րչափ տկար ասպար է այն ոչ-քրիստոնէական զգացման հանդէպ: Եթէ չզիջուինք մեծանշանութեան այն չնորհօք, ի՛նչ գործի ալ ձեռնարկենք, անվրէպ պիտի պատահինք նախանձու այս չար զգացման որ յոռեգոյնն է քրիստոնէին հոգին միտադնող վատ զգացմանց: Միայն մէկ բանի պարտի քրիստոնէայն ցանկալ, այն է՝ վեհ, սիրազեղ, ազնիւ հոգւոյ որ «չնախանձիր:»

Եւ ապա, պարտիք սորվիլ նաեւ խոնարհութիւն, կնիք դնել ձեր շրթանց և մոռանալ ինչ որ ըրած էք: Զբարիս գործելէ ետքը, այսինքն՝ երբ Սէրն յաշխարհ սպրդելով կատարած է իւր գեղեցիկ գործը, մեկուսացէք և մի խօսիք երբեք ձեր բարի գործոյն վրայ: Սէրն իրմէ իսկ կը ծածկուի: Սէրը կը մերժէ գոհունակութեան զգացումն անգամ: «Սէրը չգոռողանար, չհպարտանար:»

Քաղաքապետութիւն: Զարմանալի է որ այս նշանակուած է իբրեւ հինգերորդն այն տարերց որ կը կազմեն քերթոյն քաղաքապետութիւնն է սիրոյ արտայայտութիւն ընկերային յարաբերութեանց մէջ, այլով բանիւ, Սէր ըստ կենցաղագիտութեան: Սէրը «անվայել վարմունք չունենար:» Ըստած է թէ բարեկրթութիւնն է սէր ցուցնել չնչին բաներու մէջ և քաղաքապետութիւնն է սէր ցուցնել փոքրիկ բաներու մէջ: Իսկ բարեկրթութեան միակ գաղտնիքն է սիրել: Սէրը չնայ անվայել վարմունք ունենալ: Կրնաք դնել ամենատղէտ անձ մը երեւելի մարդոց ընկերութեան մէջ, և եթէ նա ունի իւր սրտին մէջ Սէր, անվայել վարմունք չունենար: Չկրնար ունենալ. այս է պարզ ճշմարտութիւնը: Քարայլ, խօսելով Բողբոթ Պըրնզի վրայ, ըսած է թէ Եւրոպայի մէջ չկար որ աւելի ազնուական քան այն հողագործ բանաստեղծը: Պըրնզի այն ազնուութեան պատ-

ճառ այն էր զի կը սիրէր ամէն բան — մուկ, երկրորդ, և որ և իցէ բան, մեծ թէ փոքր, զոր Աստուած է ստեղծած: Ուստի չնորհիւ իւր այս պարզ անցագրին կրնար մտնել ամէն ընկերութեան մէջ, կրնար մտնել պալատներ և ապարաններ, թէպէտ իւր բնակութիւնն էր խոնարհ խրճիթ մը: Գիտէք դուք «ազնուական» բառին նշանակութիւնը: Կը նշանակէ ազնիւ մարդ, մարդ՝ որ անուշութեամբ, սիրով կը գործէ: Ահա այդ է ազնուութեան բոլոր դադանիքը: Ազնիւ մարդն իրաց բնութենէն չկրնար ընել անազնիւ գործ, անվայել գործ: Անազնիւ հոգւոյ, անհոգ, և անկարեկիւր բնութեան տէր անձինք չեն կրնար ուրիշ բան ընել, բայց եթէ անազնիւ և անվայել գործ: Սէրը «անվայել վարմունք չունենար»:

Անշահանքութիւն: Սէրը «իրենը չփրնտուեր», Ուշադիր եղէք. Չփնտուեր զայն իսկ որ իւրն է: Կու գայ ժամանակ երբ մարդ ի գործ կը դնէ իւր իրաւունքներէն հրաժարելու բարձրագոյն իրաւունքը: Սակայն Սէրը կը մղէ զմեզ երբեք չփնտուել մեր իրաւունքները, կը մղէ զմեզ անդիտանալ զայն, և անձնական տարրը բոլորովին ջնջել մեր հաշիւներէն: Դժուար չէ զոհել մեր իրաւունքները, քանզի շատ անգամ արտաքին են: Դժուար բանն է ուրանալ զմեզ, իսկ դժուարագոյնն է ոչինչ փնտուել մեր անձանց համար: Երբ փնտուած,

դնած և արժանաւորութեամբ ստացած ենք որ և իցէ բան, արդէն իսկ իրապէս վայելած ենք այն բանին սերը, պատուականագոյն մասը: Ուստի թերեւս մեծ սխալ չէ զոհել զայն: Սակայն բնաւ բան մը չփնտուել մեզ համար, օտարին և ոչ մեր անձանց օգուտը նկատել, ահա այդ է դժուարին գործը: «Դուն քեզի մեծ բաներ կը փնտուես», ըսաւ մարդարէն. «մի փնտուեր» ինչո՞ւ: Վասն զի չկայ մեծութիւն եւ ոչ իրերը չեն կրնար մեծ ըլլալ: Միակ մեծութիւնն է անշահախնդիր, անձնուրաց սէր: Անձնուրացութիւնն իսկ ոչինչ է, գրեթէ սխալ է: Ինչ որ կը վատնուի անձնուրացութեամբ՝ յայնժամ միայն կ'ըլլայ ուղիղ կամ արդարանալի, երբ շարժառիթն է մեծ նպատակ կամ աւելի մեծ սէր: Ըսի թէ աւելի դժուարին է չփնտուել մեր անձանց օգուտը քան փնտուելէ ետքը զոհել զայն: Այս խօսքս ետ պիտի առնում: Այս ճշմարիտ է այն անձին նկատմամբ միայն որ ըստ մասին կը փրնտուէ իւր օգուտը: Սիրոյ համար չկայ ծանր բան, դժուարին բան: Կը հաւատամ թէ քաղցր է Քրիստոսի լուծը: Այս լուծն է այն կերպը որով ապրեցաւ Քրիստոս: Եւ կը հաւատամ թէ այն է քաղցրագոյն կերպը, երջանկագոյն կերպը: Քրիստոսի խօսքերուն մէջ ամենէն որոշ դասը սա է թէ երջանկութիւնը չկայանար բան մը ունենալու կամ ստանալու մէջ, այլ՝ տալու մէջ: Նա ըսաւ,

“Աւելի երանելի է տալը քան առնելը” (Գործ. Ի. 35): Աշխարհի կէտը սխալ ճանապարհի կը հետեւի երջանկութեան հասնելու համար: Կը կարծեն թէ այն կը կայանայ ունենալու և ստանալու մէջ և ուրիշներէ ծառայութիւն ընդունելու մէջ: Ոչ, այն կը կայանայ այլոց տալու, այլոց ծառայելու մէջ: “Զեղմէ ով որ մեծ ըլլալ կ’ուզէ, թող անիկա ձեր սպասաւորը ըլլայ,” ըսաւ Քրիստոս: Ով որ կ’ուզէ երջանիկ ըլլալ, թող յիշէ թէ միայն մէկ ճանապարհ կայ, այսինքն՝ աւելի երանելի, աւելի երջանիկ բան, է տալ քան առնուլ:

Հեգհարոյութիւն: “Մէրը բարկութեան չգըրգըռուիր:”, Սիրոյ այս յատկութեան յիշատակումն հոս շատ ուշադրաւ է: Մենք համէտ ենք նկատել դիւրագրգռութիւնն իբրեւ յոյժ անփաստ տկարութիւն: Կը կոչենք զայն կազմային պարզ տկարութիւն, ժառանգական թերութիւն, և այնչափ լուրջ կարեւորութիւն չենք ընծայել այնմ՝ երբ կը խօսինք մարդու մը նկարագրին վրայ: Ի վերայ այսր ամենայնի, ահաւասիկ սիրոյ այս վերլուծման մէջ կեդրոնական տեղ կը գրաւէ այն. և Աստուածաշունչը շատ անգամ կը դատաւարտէ զայն իբրեւ մին այն փաստակարագոյն իրաց որ կը գտնուին մարդկային բնութեան մէջ:

Յասկոտութիւնն է ընդհանրապէս առաքելնի անձանց մոլութիւնը: Այն է շատ անգամ

ազնիւ անձանց նկարագրին միակ արատը: Կը ճանչնաք այրեր և կիներ որ դրեթէ կատարեալ են, կամ որ բոլորովին կատարեալ պիտի ըլլային, եթէ միայն չունենային դիւրագրգռութիւն: Բարոյական ընտիր նկարագրի հետ յասկոտութեան այս միաբանութիւնը մին է բարոյագիտութեան ամենէն տարօրինակ և ամենէն ցաւալի խնդիրներէն: Իրողութիւնը սա է թէ մեզաց երկու մեծ դասակարգեր կան — ժարձոյ մեղք և Խառնուածոյ մեղք: Անառակ Որդւոյն մեղքն է առաջին դասակարգէն, իսկ երէց Որդւոյնը՝ երկրորդ դասակարգէն: Արդ, մարդիկ տարակոյս չունին թէ այս երկու կարգ մեզաց ո՞րն է յոռեգոյնը: Առ հասարակ, առանց որ և իցէ վիճաբանութեան, կը դատապարտեն Անառակ Որդին առաւելապէս: Սակայն իրաւունք ունին: Զուեմք կշռորդ որով կարենանք կշռել իրարու մեղքերը: “Կոչտ”, և “նուրը” լոկ մարդկային բառեր են: Բարձրագոյն բնութեան վերաբերեալ թերութիւնք կրնան նուազ ներել ըլլալ քան ստորին բնութեան վերաբերեալ թերութիւնք, և յաջս այն էակին որ Մէր է՝ սիրոյ գէմ գործուած մեղքը կը թուի թերեւս հարկադրապատիկ ծանր կամ ստորին: Ոչ մի մոլութիւն, ոչ աշխարհասիրութիւն, ոչ ընչասիրութիւն, ոչ իսկ արբեցութիւն, կարող է այնպէս արգելք ըլլալ մարդոց ճշմարիտ

Քրիստոնեաց ըլլալուն որպէս չար բնաւորութիւնը: Կեանքը դառնացունելու, հասարակութիւններ պառակտելու, ամենէն նուիրական յարաբերութիւններ խզելու, բնաւորներ կործանելու, այրել և կիներ թարշամեցունելու, միով բանիւ, ձրի թշուառութիւն յառաջ բերելու համար, եղական զօրութիւն ունի այն: Նայեցէք Անառակ Որդւոյն Երէջ Եղբօր, բարոյականի տէր, աշխատասէր, համբերող, պարտաճանաչ եղբօր — իւր առաքինութեանց համար ամէն պատուոյ արժանի այն եղբօր — Նայեցէք դարձեալ նոյն եղբօր մինչ, իբրեւ մեծ մանուկ, խոժռապէս կը դեղերի իւր հօր տան գրան շուրջ: Կը կարդանք թէ «Բարկացաւ ու չէր ուղեր ներս մտնել»: Խորհեցէք թէ իւր այս բնթացքն ի՞նչ ազդեցութիւն գործեց իւր հօր վրայ, տան ծառայից վրայ, և հրաւիրելոյ երջանկութեան վրայ: Խորհեցէք թէ ի՞նչ ազդեցութիւն գործեց Անառակին վրայ, և քանի՞ քանի անառակներ կ'արգելուին մտնել Սատուծոյ թագաւորութիւնը խրաւրդիչ բնաւորութեամբն այնպիսեաց որ կ'ըսեն թէ են այն թագաւորութեան մէջ: Լուծեցէք, իբրեւ բարուց ուսումնասիրութիւն, այն խոժոռութիւնը, որ կը մթազնէ Երէջ Որդւոյն դէմքը: Ի՞նչ բանէ կը կազմուի: Նախանձ, բարկութիւն, հպարտութիւն, ատելութիւն, անգթութիւն, իւր անձին արդաւորութեան վրայ համարում, գիւրազրգու-

թիւն, դառնութիւն, քէն — ահաասիկ տարերքը որ կը կազմեն այդ տղեղ և անսէր հոգին: Ինչ ինչ փոփոխութեամբք, այս տարերք կը կազմեն նաև ամէն ցասկոտ բնաւորութիւն: Դուք դատեցէք թէ յոռեգոյն չէ՞ մնալ խառնուածային այսպիսի մեղաց մէջ քան մարմնական մեղաց մէջ, և թէ այլոց յոռեգոյն չէ՞ կենակցիլ այնպիսեաց հետ որ կը գործեն խառնուածային մեղքեր քան այնպիսեաց հետ որ կը գործեն մարմնական մեղքեր: Ո՞չ ապա քէն ինքն Քրիստոս պատասխանեց այս հարցման երբ քսաւ, «Ճշմարիտ կ'ըսեմ՝ ձեզի որ մաքսաւորները ու պոռնիկները ձեզմէ առաջ կը մտնեն Սատուծոյ թագաւորութիւնը», երկնից մէջ իրօք չկայ տեղ ցասկոտ անձանց համար: Եթէ այսպիսի դք մտնէր հոն, բոլոր հոն բնակեալք թշուառ պիտի ըլլային անվրէպ: Ուստի այսպիսին, եթէ չծնի վերքատին, չկրնար, պարզապէս անհրաժեշտ Սատուծոյ թագաւորութիւնը: Վասն զի կատարելապէս ստոյգ է թէ պարտի մարդ նախ իւր սրտին մէջ ընդունիլ Սատուծոյ թագաւորութիւնը որպէս զի ինքն ընդունուի նոյն թագաւորութեան մէջ:

Արդ կը հասկնաք թէ ինչո՞ւ մեծ կարեւորութիւն ունի դիւրագրգռութիւնը: Կարեւոր է ոչ իւր բնութեանն համար, այլ՝ հոգւոյն համար զոր ի յայտ կը բերէ: Ճիշդ այդ պատճառաւ կը համարձակինք դատա-

պարտել զայն անսովոր խստութեամբ: Դիւրա-
գրգռութիւնը փորձ է սիրոյ, յայտարար նշան
է ներքին չտիրող բնութեան: Ընդհատ ջերմ է
որ ի վեր կը հանէ ներքին անընդհատ ախտ մը,
չուրց վրայ մերթ բնդ մերթ իտես եկող պղպշակ
է որ կը ցուցնէ թէ նեխութիւն կայ յատակը,
օրինակ է հոգւոյն ամենէն ծածուկ արտա-
դրութեանց որ յակամայս դուրս կը ժայթ-
քեն անգղուշութեան վայրկեաններու մէջ.
համառօտիւ, բորբոքումն է հարիւրաւոր պրժ-
գալի և ֆրիստոնէի անվայել մեղաց: Վասն
զի համբերութեան պակաս, քաղցրութեան
պակաս, մեծանձնութեան պակաս, քաղա-
քավարութեան պակաս, անշահախնդրութեան
պակաս, համանդամայն կը մատնուին ցաս-
կոտութեան մի վայրկենի մէջ:

Հետեւապէս բաւական չէ խօսիլ բարկու-
թեան վրայ միայն: Պարտիմը դիմել բուն
ազգիւրը և փոխել ներքին բնութիւնը. յայն-
ժամ ցասկոտութեան հակամիտութիւնը ինքնին
կ'անհետանան: Հոգիք կը քաղցրանան ոչ թէ
հանելով անոնց թթու հեղուկները, այլ՝
գնելով անոնց մէջ առատ Սէր, նոր Հոգի,
Հոգին Քրիստոսի: Քրիստոս, կամ Քրիստոսի
Հոգին, երբ կը թափանցէ մեր հոգին, կը
քաղցրացունէ, կը մաքրէ, և կը փոխակերպէ
ամէն բան: Այս միայն կարող է արմատաքի
խլել ինչ որ ուղիղ չէ ի մեզ, նորոգել և
վերստին ծնուցանել զմեզ, և վերահաստա-

տել ներքին մարդը իւր նախկին մաքուր վի-
ճակին մէջ: Կամայ զօրութիւնը չփոխեր զմար-
դիկ, ժամանակը չփոխեր զմարդիկ. բայց
Քրիստոս կը փոխէ: Ուստի «ձեզմէ ամէն
մէկը թող նոյն միտքը ունենայ, որ Քրիս-
տոս Յիսուսի մէջն էր»: Մենէ ոմանք չու-
նին կորսնցունելու շատ ժամանակ: Մի-
անգամ եւս յիշեցէք թէ կենաց և մահու
խնդիր է այս: «Ով որ գայթակղեցընէ աս
պղծիկներուն մէկը որ ինձի կը հաւատան,
աղէկ է անոր՝ որ իր պարանոցէն իշու ա-
ղացքի քար մը կախուի, ու ծովուն անդուն-
դին մէջ ընկղմի»: Այլով բանիւ, Յիսուս
Քրիստոս լըջօրէն կը վճռէ թէ աւելի լաւ
է չապրիլ քան չտիրել: Աւելի լաւ է չապրիլ քան
չտիրել:

Անենգութիւն և անէղծութիւն: Այս առարկա-
նութեանց վրայ մեր ըսելիքը կրնանք յայտ-
նել գրեթէ մէկ խօսքով: Կասկածոտ անձանց
համար աննենգութիւնն է առաքինութեանց
գլխաւորը: Անձնական ազդեցութեան մեծ
գաղանիքն է ունենալ այդ առաքինութիւնը:
Եթէ խորհիք պահ մը, պիտի գտնէք թէ
ձեզ ազդող մարդիկն են այնպիսիք որ կը
վստահին ձեզ: Կասկածանաց մթնոլորտի մէջ
մարդիկ կը կարկամին, բայց վստահու-
թեան մթնոլորտի մէջ կ'ընդլայնին: Զար-
մանալի է որ այս կարծրասիրտ և անկարե-
կիր աշխարհի մէջ աստ և անդ կը մնան դեռ

քանի մը չքնաղ հոգիներ որ չարութիւն չեն խորհիր: Ահա այս է ինչ որ կը կոչուի այս աշխարհէս չըլլալ: Սէրը «չարութիւն չխորհիր», չար չարժաւորիթ չընծայեր, իրաց պայծառ կողմը կը տեսնէ, և ամէն գործի կու տայ լաւագոյն մեկնութիւնը: Մտաց որպիսի բերկրառիթ տրամադրութիւն է այս: Որպիսի՞ գործիւ և օրհնութիւն է մի օր իսկ գտնել այդպիսի վիճակ: Վատահոլութեան արժանաւնալ՝ փրկուիլ է: Եւ եթէ փորձենք ազդել այլոց կամ ազնուացունել զայլս, պիտի տեսնենք շուտով թէ պիտի յաջողինք այնչափ միայն որչափ անոնք կը վատահին թէ մենք կը վատահինք իրենց: Վասն զի ուրիշին յարգանքն է առաջին բանը որով կը վերստանայ որ առ անձն իւր այն յարգանքը զոր կորուսած էր: Համարումը զոր ունինք իւր վրայ՝ կը ներշնչէ զնա յուսով և կը ծառայէ իբրեւ տեսլական այն վիճակին և կարելիութեանց որոց կրնայ հասնիլ:

«Սէրը անիրաւութեան վրայ չինդար, հապա ճշմարտութեան խնդակից կ'ըլլայ»: Այս է անկեղծութեան բնութիւնը: Այն որ Սէր ունի՝ կը սիրէ ճշմարտութիւնը ոչ նուազ քան զմարդիկ: Կ'ուրախանայ ճշմարտութեան համար. չուրախանար այն իրաց համար որոց հաւատալ սորված է, չուրախանար այս կամ այն եկեղեցւոյն վարդապետութեան համար, այլ կ'ուրախանայ ճշմարտութեան համար: Կ'ըն-

դունի միայն ինչ որ իրական է, կ'որոնէ եղբրութիւններ, կը վնասուէ ճշմարտութեան խոնարհ և անկողմնակալ մտօք: Այսպիսին գիտէ կառավարել իւր անձը և չփորձեր օգտիլ այլոց թերութիւններէն. մարդասէր է և չհրճուիր յերեւան հանելով այլոց տկարութիւնը, այլ «ամէն յանցանքները կը ծածկէ», անկեղծ նպատակի տէր է և կ'աշխատի տեսնել իրերն ինչպէս են իսկապէս, և կ'ուրախանայ երբ կը գտնէ զայնա լաւագոյն քան զոր այլք կը համարին:

Այնչափ խօսք բառական է Սիրոյ վրայ: Արդ՝ մեր կենաց կոչումն է այս առաքինութիւններն ընել մասն մեր նկարագրին: Այդ է դերագոյն գործը որուն պարտիւք նուիրել մեր ջանքը և ուշադրութիւնն այս աշխարհի մէջ, այսինքն՝ «Իբեւ սորվիլ» Այս կեանքը լի չէ՞ սիրել սորվելու պատեհութիւններով: Ամէն այր և կին ամէն օր ունի այդպիսի հազարաւոր պատեհութիւններ: Աշխարհ զբօսարան չէ, այլ՝ դպրոց: Կեանքը զուարճութեան ժամանակ չէ, այլ՝ կրթութեան: Մեզ ամենուս համար յաւիտենական դասն է սա. Ի՞նչպէս՝ Ի՞նչպէս «Իբեւ սորվիլ» Ի՞նչպէս կ'ըլլայ մարդ՝ ճարտար որ և է խաղի մէջ՝ վարժութեամբ: Ի՞նչպէս կ'ըլլայ մարդ՝ քաջ արուեստագէտ, քաջ քանդակագործ, քաջ երաժիշտ: Վարժութեամբ: Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ քաջ լեզուագէտ, քաջ սղաղիր: Վարժութեամբ:

Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ բարի մարդ է վարժու-
թեամբ և միայն վարժութեամբ է Մարմ-
նոյ և մտաց զարգացման և յառաջդիմու-
թեան ծառայող միջոցք տարբեր չեն այն
միջոցներէն որք կը նպաստեն հոգւոյն զար-
գացման։ Եթէ որ չգործածէ իւր բազուկը,
չգորայտուներ իւր բազկի մկանները. եթէ որ
չգործածէ իւր հոգեկան կարողութիւնները,
չունենար ջգուտ հոգի, զօրաւոր նկարագիր,
կորովի բարոյական, և գեղեցիկ աճում հո-
գեւոր։ Սէրը չէ վաղանցուկ, խանդավառ յու-
զում։ Սէրն է ճոխ, ուժգին, կորովի ար-
տայայտութիւն Գրիստոնէավայել բոլոր յատ-
կութեանց, այսինքն՝ Գրիստոսի յատուկ
բնութեան, իւր ամբողջական զարգացման
մէջ։ Եւ այն յատկութիւնք որք կը կազմեն
այսպիսի վսեմ նկարագիր՝ կը ստացուին միայն
անդուլ վարժութեամբ։

Ի՞նչ կ'ընէր Գրիստոս հիւսին խանութին
մէջ վարժութիւն։ Թէպէտ կատարեալ էր
նա, կը կարդանք թէ ինչպէ՞ս հնազանդու-
թիւն, “*Ինչպէ՞ս իմաստութիւնով, և Աս-*
տուծմէ ու մարդոցմէ շնորհք գտնելով։”
Մի գժուարիք ուրեմն վիճակին համար զոր
ունիք այս կենաց մէջ։ Մի գանդատիք այս
կենաց անվերջանալի հոգերէն, անձուկ մի-
ջավայրէն և նեղացուցիչ բաներէն։ Մանաւանդ
մի բարկանաք փորձութեան, մի շփոթիք
տեսներով թէ այն հետզհետէ կը սաստկանայ

գողցես և չգաղըիր հակառակ ձեր ջանից,
հակառակ ձեր տառապանաց և աղօթից։
Այդ է վարժութիւնը զոր Աստուած սահմա-
նած է ձեզ և ահա իւր գործը կը կատարէ
համբերող, խոնարհ, առատասիրտ, անշա-
հախոքիւր, քաղցրաբարոյ և քաղաքավար
ընելով զձեզ։ Մի քրթմնջէք այն ձեռքին
դէմ որ ահա կը ձեւակերպէ ձեր ներքին,
տակաւին անձեւ, պատկերը։ Թէպէտ չէք
տեսներ դուք, այդ պատկերն հետզհետէ կը
գեղեցկանայ, և մէն մի փորձութիւն կը
նպաստէ անոր կատարելագործման։ Աստի մի
առանձնանաք։ Գտնուեցէք մարդոց, իրաց,
նեղութեանց, դժուարութեանց և արգելք-
ներու մէջ։ Կը յիշէք թէ Կէօթէ ըսած է,
Տաղանդը կը զարգանայ առանձնութեան մէջ,
նկարագիրը՝ կենաց պայքարին մէջ։ Առանձ-
նութեան մէջ կը զարգանայ տաղանդը — ա-
ղօթից, հաւատոյ, խորհրդածութեան և ան-
տեսանելին տեսներու տաղանդը։ Նկարա-
գիրը կը զարգանայ կենաց պայքարին մէջ.
գլխաւորապէս հոն պիտի սորվին մարդիկ
սիրել։

Ի՞նչպէս պիտի սորվին։ Այս է պիժմ
խնդիրը։ Արդէն յիշեցինք սիրոյ տարրներէն
զուման, բայց տարրներ միայն։ Բուն Սէրը
չկրնար երբեք բացատրուիլ։ Լոյսն է աւելի
ինչ քան իւր տարրեց գումարը — փայլուն,
շողշողուն, թրթրուն եթեր։ Նոյնպէս Սէրն

է աւելի ինչ քան իւր տարերց ամբողջութիւնը — բաբախուն, շարժուն, զգայուն, կենդանի բան մը: Բոլոր գոյներն ի մի բազադրելով մարդիկ կարող են սպիտակութիւն յառաջ բերել, բայց չեն կարող լոյս յօրինել: Բոլոր առաքինութիւններն ի մի բերելով մարդիկ կարող են յօրինել առաքինութիւն, բայց չեն կարող սէր յօրինել: Ի՞նչ պէս ուրեմն պիտի բնութենէ մեր հոգւոյ մէջ այս կենդանի սէրը որ ի վեր է քան զառաքինութիւն: Կը զօրացունենք մեր կամբը որ պէս զի ի ձեռս բերենք զայն: Կը ջանանք նմանիլ անոնց որ ունին զայն: Կանոններ կը հաստատենք այդ նպատակաւ: Արթուն կը կենանք և կ'աղօթենք: Սակայն այս բաներն առանձինն պիտի չզենն Սէր մեր բնութեան մէջ: Սէրն «բիւն» է: Ուստի ուղիղ պայմանը կատարելով և եթ կրնանք ստանալ արդիւնքը: Արդ ի՞նչ է պայմանը կամ պարտքը:

Եթէ բանաբ Ա. Յովհ. Դ. 19 համարը, պիտի կարգաբ սա խօսքը. «Մերը զանկա կը սիրենք, ինչու որ առաջ անկա մեզ սիրեց»: «Ինչու որ» բառին նայեցէք. այդ կը ցուցնէ պատճառը զոր կ'ուզենք գտնել: «Ինչու» առաջ անկա մեզ սիրեց»: Հետեւապէս մենք կը սիրենք, կը սիրենք զնա և բոլոր մարդիկ: Անհնար է մեզ չսիրել: Կը սիրենք, կը սիրենք ամէն մարդ, վասն զի նա սիրեց զմեզ:

Մեր սիրտն առ սակաւ սակաւ կը փոխուի: Մտածեցէք Քրիստոսի սիրոյն վրայ, և ահա պիտի սկսիք սիրել: Ձեր վարուց և բարուց մէջ ցոլացուցէք Քրիստոսի նկարագիրը և ահա պիտի փոխուիք ինչոյն պատկեր տակաւ առ տակաւ: Ուրիշ ճանապարհ չկայ: Ձէք կրնար սիրել ըստ հրամանի, կամ յանձնարարութեամբ: Կրնաք միայն նայիլ սիրուն առարկային, սիրել զայն և տակաւ նմանիլ այնմ: Նոյնպէս նայեցէք այս կատարեալ Նկարագրին, այս կատարեալ կեանքին: Նայեցէք մեծ Պատարագին զոր մատուց իւր բոլանդակ կենաց մէջ և խաչին վրայ ի Գողգոթայ. և յայնժամ պիտի սիրէք զնա: Եւ սիրելով զնա՝ պիտի ըլլաք անոր նման: Սէրը սէր կը ծնանի: Դրէք ելեքարականացեալ մարմնոյ մը առջեւ կտոր մը երկաթ, և ահա այդ երկաթը կ'ելեքարականանայ բաւական ժամանակ: Առժամանակեայ մագնետի կը փոխուի մնայուն մագնետի առջեւ դրուելով մինչայն, և ցորչափ ժամանակ իրարու քով պահէք զայն՝ երկուքն ալ կ'ըլլան ելեքարականութեան տէր: Մնացէք անոր քով որ զմեզ սիրեց և իւր անձը տուաւ մեզ համար, յայնժամ պիտի ստանաք մնայուն զօրութիւն ձգողութեան, և անոր նման առ ձեզ պիտի գրաւէք ամէն մարդ, և անոր նման պիտի սիրէք ամէն մարդ: Այդ է սիրոյ անխուսափելի արդիւնքը: Ամէն մարդ որ կը կատարէ պայմանը

կամ ունի այն պատճառը, կը ստանայ նաեւ արդիւնքը: Զանազէք թողուլ սա գաղափարը թէ կրօնասէր կ'ըլլանք դիպուածաւ, կամ անխմանալի և անակնկալ եղանակաւ: Ոչ, կրօնասէր կ'ըլլանք բնական օրինօք, կամ գերբնական օրինօք, վասն զի ամէն օրէնք աստուածային է: Նշանաւոր քարոզիչ մը անգամ մը զնաց տեսնել մահամերձ տղայ մը, և երբ մտաւ սենեակը՝ դուռ իւր ձեռքը հիւանդին գլխուն վրայ և ըսաւ միայն, « Զուակս, Աստուած կը սիրէ զքեզ, » և մեկնեցաւ: Տղան յայնժամ յատկեց իւր անկողնէն և գոչեց տան մէջ գտնուած անձանց, « Աստուած կը սիրէ՞ զիս, Աստուած կը սիրէ զիս: » Փոխուեցաւ տղան: Իւր սա զգացումը թէ ինքն է սիրելի, յաղթահարեց և սիրով լցուց զնա, և սկսաւ նոր սիրտ ստեղծել անոր մէջ: Աստուծոյ սէրն այսպէս կը կակղացունէ մարդուն քար սիրտը և վերստին ծննդեան միջոցաւ կ'ընէ զնա նոր ստեղծուած, — համբերող, խոնարհ, հեզ, անձնուրաց: Ուրիշ կերպով կարելի չէ հասնիլ այս վիճակին: Կը տեսնէք թէ գաղտնիք չկայ բնաւ: Կը սիրենք զայլս, կը սիրենք ամէն մարդ, կը սիրենք մեր թշնամիները, վասն զի նախ նա սիրեց զմեզ:

ԶԱՏԱԳՈՎՈՒԹԻՒՆ

Քանի մը խօսքով եւս ցուցնենք թէ ինչո՞ւ Պօղոս կ'ըսէ թէ սէր է գերադոյն ստաց-

ուածը: Պատճառն է յոյժ նշանաւոր. միով բանիւ, սա է թէ սէրը ինչպէ՞ս, մնայուն է: « Սէրը, » կ'ըսէ Պօղոս, « բնաւ չի ցնար: » Ապա գարձեալ կը սկսի յայնժամու մեծամեծ իրաց իւր սքանչելի ցուցակներէն մին, և մի առ մի կը քննէ զայն: Կը քննէ այն իրերը զորս մարդիկ տեւական կը կարծէին, և կը ցուցնէ թէ ամէնքն անցաւոր, վաղանցուկ, ժամանակաւոր են:

« Թէ որ մարդարէութիւններ ըլլան՝ պիտի խափանին: » Մայրեր կը փափաքէին յայնժամ որ իրենց որդիք մարդարէ ըլլային: Դարերէ հետէ Աստուած երբեք չէր խօսած մարդարէի բերանով, և այն ժամանակ մարդարէն աւելի մեծ էր քան թագաւորը: Մարդիկ անձկաւ կը սպասէին ուրիշ դեռպանի, և, երբ եկաւ, անապցին անոր ձայնին իբրեւ Աստուծոյ ձայնին: Պօղոս կ'ըսէ, « Թէ որ մարդարէութիւններ ըլլան՝ պիտի խափանին: » Աստուածաշունչը լի է մարդարէութիւններով: Եւ այս մարդարէութիւնը մի առ մի խափանեալ են, այսինքն՝ կատարուած են, ուստի և վերջացած է անոնց դործը: Աշխարհի մէջ այլ եւս ուրիշ բանի չեն ծառայեր, բայց միայն սնուցանել բարեպաշտ անձանց հաւատքը:

Ապա կը խօսի Պօղոս լեզուաց վրայ: Լեզուը եւս մեծապէս փափաքելի էին: « Թէ որ լեզուներ՝ պիտի դադարին: » Ամենուս յայտնի է թէ դարեր, բազում դարեր, անցած են

յորմէ հետէ տեսնուեցաւ այդ հրաշալի պարգեւը: Այժմ դադարած է: Ի՛նչ իմաստ կ'ուզէ՞ք՝ ընծայեցէ՞ք այս խօսքին. դադարած է: Եթէ կ'ուզէ՞ք, հասկեցէ՞ք, օրինակի աղադաւ, լեզուներն առ հասարակ: Այդ չէր անշուշտ Պօղոսի միտքը. սակայն թէպէտ չպարզեր մեր մասնաւոր դասը, կը ցուցնէ մեզ ընդհանուր ճշմարտութիւնը: Առէ՞ք հին Յունարէն լեզուն որով դրուեցան թուղթքն առ Կորնթացիս. չխօսուիր: Առէ՞ք Լատիներէնը, յայնժամու միւս մեծ լեզուն. դադարած է ի վաղուց հետէ: Նայեցէ՞ք Հնդկիկ լեզուին. սկսած է դադարիլ: Կալլէսի, Իրլանտայի, Սկոտիոյ բարձանց լեզուն սկսած է մեռնիլ մեր իսկ աչաց առջեւ:

Ապա Պօղոս աւելի յառաջ կ'երթայ և կը յարէ մեծագոյն համարձակութեամբ, «Թէ որ գիտութիւն՝ պիտի խափանի», Ռ՞ըր է նախնեաց իմաստութիւնը: Խափանած է բոլորովին: Այսօր դպրոցական աշակերտն իսկ աւելի բան գիտէ քան Իսահակ Նեւոտն: Խափանած է Անգղիացի այն գիտնականին գիտութիւնը: Երեկի լրագիրը կ'այրէ՞ք դուք, վասն զի խափանած է իւր գիտութիւնը: Մեծ համայնագիտականքու հին հրատարակութիւնները կը գնէ՞ք քանի մը դահեկանի, վասն զի խափանած է անոնց գիտութիւնը: Տեսէ՞ք ի՛նչպէս շոգւոյ կիրառութիւնն յաջորդեց սուրհանդակի կառաց, ի՛նչպէս երեքտրականութիւնն յաջորդեց շոգւոյ կիրառութեան և մն-

ապցութեան մատնեց հարիւրաւոր գրեթէ նոր գիւտեր: Այժմու գիւտոց մին, Սըր Ուիլքըմ թումսըն, ըսաւ ոչ շատ կանուխ թէ «Յետ սակաւուց պիտի չգործածուի շոգեշարժ մեքենայ»: «Թէ որ գիտութիւն՝ պիտի խափանի»: Ամէն գործարանի ետեւի կողմը կը գտնէ՞ք հին երկաթի կոյտ մը, քանի մը անիւ, լծակ եւ այլն, կոտրտած և ժանգոտած: Քսան տարի յառաջ այդ բաները քաղաքին պարծանքն էին: Մարդիկ խումբ առ խումբ կու գային գիւղերէն տեսնել մեծ գիւտը քաղաքին մէջ. հիմա անցած է անոր ժամանակը: Նոյնպէս պիտի հինանա, յետ սակաւուց, այժմու բոլոր պանծալի գիտութիւնը և փիլիսոփայութիւնը: Տակաւին երէկ, Էտինպուրկի համալսարանին ուսուցչական ժողովին մէջ, մեծագոյն տեղը կը գրաւէր Սըր Ճէյմս Սիմիսըն, «Լըֆֆօր» գալիք: Վերջերս նոյն համալսարանի գրատան պետը լոնդրեց Փրոֆ. Սիմիսընէ, որ է յիշեալ Ճէյմս Սիմիսընի յաջորդը և եղբորորդին, երթալ գրատուն և զատել իւր մասնագիտութեան վրայ ճառող հին և անպէտ գիրքերը: Դրատան պետն այնժամ ընդունեցաւ սա պատասխանը. «Ժողովէ ամէն դատադիրը որ տպուած է աւելի քան տասն տարի յառաջ և դիր մառանը»: Սըր Ճէյմս Սիմիսըն մեծ հեղինակութիւն էր քանի մը տարի յառաջ: Մարդիկ երկրի ամէն կողմէն կու գային խորհրդակցիլ անոր հետ, և յայնժամու գրեթէ

բոլոր գիտութիւնը մոռացութեան մատնուած է այժմու գիտութեամբ: Նոյնպէս է գիտութեան ամէն ճիւղի մէջ: Հիմա «չառէն քիչը գիտենք», «որպէս թէ հայելիի մէջ կը տեսնենք անյայտ կերպով»:

Կրնա՞ք յիշել ինձ բան մը որ պիտի տեւէ: Շատ բաներ Պօղոս չգիշաւ յիշել: Չիշեց դրամ, բաղդ, համբաւ. այլ զատեց իւր ժամանակի մեծ բաները, այն բաները՝ զորս մարդիկ կարեւոր կը համարէին, եւ փութաւ նակի մերժեց զայն իբրեւ անկարեւոր իրեր: Պօղոս հակառակ չէր այդ բաներուն ի մասնաւորի: Ինչ որ ըսաւ անոնց համար՝ սա էր թէ տեւական չեն: Մեծ բաներ են, բայց ոչ գերազոյն բաներ. կան աւելի մեծ բաներ: Մեր իսկական նկարագիրը շատ աւելի կարեւոր է քան մեր գործը, քան մեր ինչքը: Շատ բաներ զորս մարդիկ կը դատապարտեն իբրեւ մեղք՝ չեն մեղք, բայց անցաւոր են: Եւ այս է Նոր Կտակարանի սիրական մէկ ձեռնարկութիւնը: Յովհաննէս աշխարհի վրայ խօսելով չըսեր թէ անիրաւ է այն, այլ կ'ըսէ թէ «կ'անցնի»: Աշխարհի մէջ շատ բան կայ որ հաճոյական եւ գեղեցիկ է, շատ բան կայ որ մեծ եւ գրաւիչ է, բայց պիտի չմնայ: «Ամէն բան որ աշխարհի մէջ է, մարմնոյ ցանկութիւնը ու աչաց ցանկութիւնը, եւ աս կեանքիս ամբարտաւանութիւնը» սուղ ժամանակի համար են: Ուստի մի սիրէք աշխարհը:

Չունի բան մը որուն նուիրէ անմահ հոգին իւր կեանքը եւ զօրութիւնը: Անմահ հոգին պարտի նուիրել զինքն անմահական բանի: Եւ անմահ բաներն են «հաւատք, յոյս, սէր՝ աս երեւքը» միայն, «ու ասոնց մեծագոյնը սէրն է»:

Ըստ ոմանց, պիտի գայ ժամանակ յորում պիտի անցնին նաեւ այս երեք բաներէն երկուքը — հաւատքը տեսութեան, յոյսը իրման: Այդպէս չըսեր Պօղոս: Շատ քիչ բան գիտենք հիմա հանդերձեալ կենաց վիճակներուն վրայ: Բայց ինչ որ ստոյգ է՝ սա է թէ Սէրը պիտի չանցնի: Աստուած, Յաւիտենականն Աստուած, Սէր է: Յանկայէք ուրեմն այդ յաւիտենական պարգեւին, այդ միակ պարգեւին, որ ստոյգ է թէ պիտի մնայ, այդ միակ գրամին որ ի շրջաբերութեան պիտի մնայ տիեզերաց մէջ, երբ աշխարհի բոլոր ազգաց բոլոր ուրիշ գրամք անօգուտ եւ անպատիւ ըլլան: Չեր անձերը շատ բաներու պիտի տաք դուք, տուէք նախ Սիրոյ: Ճանչցէք իրաց համեմատական յարգը եւ ըստ այնմ շարժեցէք: Մեր կենաց առաջին մեծ նպատակն ըլլայ գէթ ի ձեռս բերել սոյն տեսրակի մէջ պաշտպանուած նկարագիրը, նկարագիրը՝ որ ֆրիստոյնն է, եւ որ շինուած է Սիրոյ վրայ:

Ըսինք թէ Սէրն յաւիտենական է: Դիտա՞ծ էք երբեք թէ Յովհաննէս ո՞րչափ ստեպ կը կցորդէ սէրը եւ հաւատքը յաւիտենական

կենաց հետ։ Իբր երեսուն տարի յառաջ չէր քարոզուեր մարդոց թէ «Աստուած անանկ սիրեց աշխարհը, մինչեւ որ իր միածին Որդին տուաւ, որ ամէն ով որ անոր հաւատայ՝ չկորսուի, հապա յաւիտենական կեանք ունենայ»։ Ինչ որ կը քարոզուէր՝ սա էր թէ Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը որ եթէ հաւատան իշա, պիտի ունենան բան մը որ կը կոչուի խաղաղութիւն, պիտի ունենան հանգիստ, ուրախութիւն, կամ ապահովութիւն։ Բայց անձամբ պիտի գտնէին թէ ով որ կը հաւատայ — այսինքն՝ ով որ կը սիրէ զնա, վասն զի հաւատքն է Միւրոյ առաջնորդը — ունի յաւիտենական կեանք։ Աւետարանը կու տայ կեանք։ Երբեք մի տաք մարդոց բաժակ մը Աւետարան։ Մի տաք լոկ ուրախութիւն, լոկ խաղաղութիւն, լոկ հանգիստ, կամ լոկ ապահովութիւն։ Ըսէք թէ ինչպէս եկաւ ֆրիստոս տալ մարդոց բեղմնաւոր կեանք մը, կեանք մը որ լի է սիրով, ուստի և փրկութեամբ՝ իրենց համար, կեանք մը որ լի է գործունէութեամբ՝ այլոց փրկութեան համար։ Յայնժամ եւեթ կրնայ Աւետարանն իշխել մարդուն բովանդակ էութեան, մարմնոյն մտաց և հոգւոյն, և մարդիւ և վարձատրել անոր բնութեան իւրաքանչիւր մասը։ Այժմու աւետարանական քարոզութեանց մեծ մասը ուղղեալ է մարդուն բնութեան մէկ մասին միայն։ Խաղաղութիւն կը քարոզուի և ոչ

կեանք, հաւատք և ոչ Մէր, արդարութիւն և ոչ վերստին ծնունդ։ Եւ մարդիկ դարձեալ կը պաղին այսպիսի կրօնքէ, վասն զի երբեք իրապէս զբաւեալ չէին անտի, յաւած չէին այնմ իրենց բովանդակ բնութեամբ։ Ընդունած չէին անտի գաղափարներ աւելի խորին և աւելի երանելի կենաց քան զայն զոր կը վարէին յառաջագոյն։ Արդարեւ անհայտնի է թէ միայն ճոխագոյն սէրը կարող է մրցիլ աշխարհի սիրոյն հետ։

Ճոխապէս սիրել՝ ճոխապէս ապրիլ է, և յաւիտեան սիրել՝ յաւիտեան ապրիլ է։ Ուստի յաւիտենական կեանքն անյոժ կազով կապուած է սիրոյ հետ։ Կ'ուզենք ապրիլ յաւիտեան նոյն պատճառաւ որով կ'ուզենք ապրիլ վաղը։ Ինչո՞ւ կ'ուզէք ապրիլ վաղը։ Պատճառ այն է զի կայ մէկը որ կը սիրէ զձեզ և դուք կ'ուզէք տեսնել զնա վաղը, վայելել իւր ընկերակցութիւնը և սիրել ի փոխարէն։ Չկայ ապրելու ուրիշ պատճառ բաց ի սիրելէ և սիրուելէ։ Մարդ յայնժամ կը գործէ անձնասպանութիւն երբ չունի զոր որ սիրէ զինքն։ Յորչափ ժամանակ ունի բարեկամ, այնպիսիներ՝ որ կը սիրեն զինքն և զորս կը սիրէ ինքն, կ'ուզէ ապրիլ։ Վասն զի ապրել՝ սիրել է։ Շան սէրն իսկ կու տայ մարդու փափաք՝ մնալ կենդանի։ Բայց եթէ այդ եւս անցնի, յայնժամ կ'անցնի կենաց ամէն հրապոյր և նա իւր ձեռամբ

վերջ կուտայ իւր կենաց: Յաւիտենական
կեանքը եւս է ճանչնալ զԱստուած, և Աստուած
սէր է: «Աս է յաւիտենական կեանքը»,
կ'ըսէ Քրիստոս, «որ ճանչնան քեզ
մի միայն ճշմարիտ Աստուածդ, ու Յիսուս
Քրիստոսը՝ որն որ դուն խրկեցիր»: Խորհեցէք
այս խօսքին վրայ: Մէրն յաւիտենական
պարտի ըլլալ: Այն է ինչ որ Աստուած է:
Ուրեմն, վերջին վերլուծմամբ, սէրն է կեանք:
Սէրը բնաւ չիյնար. կեանքը եւս, ցորչափ
սէր կայ, բնաւ չիյնար: Այս է խմատաստի-
րութիւնն այն ճշմարտութեան զոր Պօղոս կ'ու-
զէ ցուցնել մեզ: Սէրն իրաց բնութենէն
պարտի նկատուիլ իրրեւ գերադոյն բան,
վասն զի պիտի մնայ, վասն զի իրաց բնու-
թենէն է Յաւիտենական կեանք: Այս չէ բան
մը զոր պիտի ունենանք դեռ, կամ զոր պի-
տի ստանանք երբ մեռնինք, այլ՝ բան մը որոյ
մէջ կը գտնուինք այժմէն: Եթէ արդէն չունինք
կամ ստացած չենք հոս այդ կեանքը, յետմահ-
ուան հաւանական չէ որ ստանանք: Այս աշ-
խարհի մէջ ոչ մի յոռեգոյն բաղդ կրնայ
պատահիլ մարդուս քան ապրիլ և մեծնալ
միայնակ առանց սիրելու և սիրուելու: Կոր-
սուիլն է ապրիլ չնորոգուած վիճակի մէջ, առանց
սիրելու և սիրուելու. և փրկուիլն է սիրել:
Եւ այն որ սիրոյ մէջ կը բնակի՝ արդէն Աստու-
ծոյ մէջ կը բնակի, վասն զի Աստուած սէր է:
Արդ պիտի վերջացունենք մեր խօսքը: Ըն-

թերցողներէս քանի՞ հոգիք արդեօք կը խոս-
տանան կարգալ տետրակիս սկիզբը դրուած
գլուխը շարաթիւ մի անգամ յառաջիկայ ե-
րեք ամսոց մէջ: Անձ մը այդպէս ըրա-
նագամ մը և անոր բոլոր կեանքը փոխ-
ուեցաւ: Դուք եւս պիտի ընէք: Մեծա-
գոյն բարոյն համար է: Կրնաք նախ ամէն
օր կարգալ զայն, մանաւանդ այն համար-
ները որ կը բացատրեն թէ ինչ է կատար-
եալ նկարագիրը: «Սէրը երկայնամիտ է,
քաղցր է, սէրը չնախանձիր, սէրը չգոռո-
ղանար, չհպարտանար»: Չեր կենաց մէջ
փայլեցուցէք այս առաքինութիւնները: Յայն-
ժամ ամէն ինչ որ ընէք՝ յաւիտենական պի-
տի ըլլայ: Այլապէս որ ընէք զայս, կ'արժէ որ
ժամանակ վատնէք այս գործին համար: Ոչ
որ կրնայ դարձի գալ իւր քունին մէջ: Հար-
կաւոր պայմանները կատարելու համար պէտք
է բաւական աղօթք, խորհրդածութիւն և
ժամանակ, ինչպէս մարմնաւոր և մտաւոր
ամէն գործի մէջ զարգանալու համար ան-
հրաժեշտ է նախապատրաստութիւն և հոգ: Առ-
այս դարձուցէք ձեր ուշադրութիւնը և ամէն
շան ի գործ դրէք որ ձեր նկարագիրը փո-
խարկուի այս գերադնիւ և կատարեալ նկա-
րագրին: Եթէ ակնարկ մը նետէք ձեր անց-
եալ կենաց վրայ, պիտի տեսնէք թէ նշա-
նաւոր վայրկեանք, այսինքն՝ այն վայրկեանք
յորս իրապէս ապրած էք դուք, են այն

վայրկեանք երբ գործած էք սիրոյ հողով։ Մինչ ձեր յիշողութեան օգնութեամբ կը պրպտէք անցեալը, կենաց բոլոր վաղանցուկ հաճոյքներէն գեր ի վեր կ'ամբառնան ձեր առջեւ այն գերազոյն ժամը յորս կարող եղած էք լուիկ և անշշուկ բարիք գործել այն պիտեաց որ ձեր շուրջ կ'ապրէին, բարիք՝ որ թերեւս այնչափ փոքր էին որ չէին արժանի յիշատակութեան, և սակայն կը զգար թէ ազգած են ձեր յաւիտենական կենաց։ Թերեւս տեսած ենք գրեթէ բոլոր գեղեցիկ բաները զորս ստեղծած է Աստուած, թերեւս վայելած ենք գրեթէ ամէն հաճոյք զոր պատւաւ տեսած է մարդուն համար, և սակայն մինչ կը նայինք անցելոյն վրայ, ոչ ինչ կը տեսնենք ուշադրաւ բաց ի չորս հինգ կարճ վայրկեաններէն յորս Աստուծոյ սէրն ընդ ազօտ իմն ցորաց մեր շարժմանց և սիրոյ փոքրիկ գործերուն մէջ, և կը թուի թէ ամէն մարդու կենաց մէջ եւս միայն այսպիսի գործք և իրք մնայուն են։ Ուրիշ ամէն բան վաղանցուկ է մեր կենաց մէջ։ Ուրիշ ամէն բարիք երեւաւ կայական են։ Սակայն սիրոյ գործք, զորս ոչ զք լսած է կամ կրնայ երբեք ըսել, մնալուն են, չեն անցնիր։

Մատթէոսի Աւետարանէն, ուր կը նկարագրուի մեզ Դատաստանին օրը սա այլաբանութեամբ թէ Տէրն մեր պիտի նստի յաթոռ և բաժնէ ոչխարները այծերէն, կը

տեսնենք թէ յայնժամ պիտի չհարցուի մարդոց, «Ի՞նչ բանի հաւատացիր», այլ՝ «Ո՞րչափ սիրեցիր»։ Բարեպաշտութեան փորձը, բարեպաշտութեան վերջնական փորձը, կրօնասիրութիւն չէ, այլ՝ Սէր։ Այո, այն մեծ օրուան մէջ բարեպաշտութեան փորձը կրօնասիրութիւն չէ, այլ՝ Սէր։ Բարեպաշտութեան փորձը չէ այն զոր ըրած ենք, այն որուն հաւատացած ենք, այն զոր շահած ենք, այլ՝ սիրոյ այն հասարակ գործերը զորս կատարած ենք այս կենաց մէջ։ Այն ահաւոր օրուան մէջ մինչեւ իսկ պիտի չյիշուին այն մեղքերը զորս արդեամբք գործած ենք հոս։ Պիտի դատուինք այն բաներուն համար զորս զանց ըրած ենք կատարել։ Ուրիշ դատաստան կարելի չէ։ Վասն զի սէր չցուցնելով կը հաստատուի թէ ի մեզ չկայ Քրիստոսի Հոգին, կ'ապացուցուի թէ երբեք չճանչցանք զնա, թէ մեզ համար ի զուր ապրած է նա։ Կը հասկըցուի թէ Քրիստոս ոչինչ ազդեցութիւն գործած է բոլոր մեր խորհրդոց, բոլոր մեր կենաց վրայ, թէ ոչ իսկ մի անգամ մօտեցած ենք անոր այնպէս զի յաւիտակուէինք այն մեծ գթութենէն զոր ցուցած է աշխարհի։

Ուրեւոյ Ֆարոյ առջեւ պիտի ժողովին աշխարհի բոլոր ազգերը։ Բոլոր Ֆարոյ առջեւ պիտի դատուինք։ Եւ բուն այս տեսարանն անձայն կերպով պիտի դատէ զմեզ անհատ առ անհատ։ Անդ ներկայ պիտի ըլլան այն-

պիտիք որոյ հանդիպած և օգնած ենք. անդ-
 պիտի ըլլան նաեւ բազմութիւնք անձանց որոց
 չենք ոգորմած զանցառութեամբ կամ ար-
 համարհանօք: Ուրիշ վկայ պիտի չկոչուի:
 Մի խաբուիք: Ի մէջ պիտի չբերուի ձեզ դէմ
 ուրիշ ամբաստանութիւն, բայց միայն սիրոյ
 պակաս: Ինչ եղ ամէնքս պիտի լսենք Մեծ
 օրուան մէջ՝ պիտի չունենայ վերաբերութիւն
 աստուածաբանութեան, այլ՝ կենաց, պի-
 տի չունենայ վերաբերութիւն եկեղեցեաց և
 սրբոց, այլ՝ անօթիններու և աղքատներու,
 պիտի չունենայ վերաբերութիւն հաւատոյ
 դաւանութեանց և վարդապետութեանց, այլ՝
 ապաստանի և հանգերձի, պիտի չունենայ վե-
 րաբերութիւն Աստուածաշունչներու և աղօ-
 թագրոց, այլ՝ յանուն ֆրիստոսի տրուած
 պաղ ջրոյ դաւաթներու: Գոհութիւն Աստու-
 ծոյ, ֆրիստոնէութիւնն ըստ ամենայնի կը
 ջանայ լնուլ աշխարհի պէտքը: Այնպէս
 վարուեցէք որ օգնէք այս շարժման: Գոհու-
 թիւն Աստուծոյ, մարդիկ փոքր ինչ աւելի
 տեղեակ են այժմ թէ ինչ է կրօնքը, ինչ
 է Աստուած, ո՞վ է ֆրիստոս և ո՞ւր է: Ո՞վ
 է ֆրիստոս: Նա որ կերակրեց անօթինները,
 հագուեցուց մերկերը, այցելեց հիւանդները:
 Եւ ո՞ւր է ֆրիստոս: Ո՞ւր: — “Ով որ ասանկ
 տղայ մը ընդունի ի՞նչ անունովս, յի՛շ կ'ընդու-
 նի:” Եւ Ո՞վ են անոնք որ ֆրիստոսին են:
 “Ամէն ով որ կը սիրէ՝ Աստուծակէ ծնած է:”

1211

2013

0025347

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0025347

